

mun bu mallardan yararlanma yetkisi ise ibâha karakterli bir yetki olup özel hukukla ilgili bir hak niteliğinde değildir. Bu sebeple kamu malları, eşya hukuku anlamındaki dar ve teknik anlamda mal kavramının dışında olup kamu hukukuyla ilgilidir. Özel mal ve kamu malı ayırımının yanında her iki tür mala da benzeyen iki ayrı grup daha vardır: Vakıf malları ve devletin özel malları. Vakıf malları geniş anlamda kamu malına benzemekle birlikte bazı açılarından özel mal statüsündedir (Mustafa Ahmed ez-Zerkâ, III, 231). Yine devletin özel malları olan hazine emlakı kural olarak özel mülkiyet hükümlerine tâbi iken hizmet malları kamu malı kavramı kapsamında değerlendirilir (Günay, s. 115).

8. Hanbelî ve Şâfiî mezheplerinde ayrıca mütemevvel olan ve olmayan mallar ayırımı yapılır. Mütemevvel kelimesi burada mal olarak kullanılmaya ve faydalanmaya elverişli kıymetli şey demektir. Mal cinsinden olan bir şeyin kıymeti yok denecek kadar az olan küçük birimlerine, insanlar bunları normal mallar gibi hukukî işlemlerde kullanmadıkları için mütemevvel olmayan mal denilir (Süyûtî, s. 327). Meselâ 1 kilo buğday mal ve mütemevvel iken tek bir buğday tanesi yine mal olmakla beraber mütemevvel değildir (İbn Hacer el-Heytemî, VI, 304).

BİBLİYOGRAFYA :

Şâfiî, *el-Üm*, IV, 25-26; Serahsî, *el-Mebsût*, XII, 194, 195; XV, 79-80; XVIII, 74; XXI, 72; XXIII, 183; XXIV, 26; Kâsânî, *Bedâ'î*, V, 113, 142; VII, 101, 132, 147; İbn Kudâme, *el-Muğni*, Kahire, ts., IV, 172; Şehâbeddin ez-Zencânî, *Tahrîcü'l-fürû'* *'ale'l-uşûl* (nşr. M. Edîb Sâlih), Beyrut 1402/1982, s. 226, 230; İzzeddin İbn Abdüsselâm, *Ķavâ'idü'l-aĶkâm*, [baskı yeri yok] 1980 (Dârü'l-cil), I, 79-85; Nevevî, *Ravzatü't-tâlibin*, Beyrut 1985, IV, 276; V, 173; VI, 118; Karâfî, *el-Furûk* (nşr. Halîl Mansûr), Beyrut 1998, III, 237; Abdülazîz el-Buhârî, *Keşfü'l-esrâr* (nşr. Muhammed el-Mu'tasim - Billâh el-BaĶdâdî), Beyrut 1417/1997, IV, 522; İbn Receb, *Ķavâ'id*, Beyrut, ts. (Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye), s. 192, 198; Zerküşî, *el-Menşûr fi'l-Ķavâ'id* (nşr. Teysîr Fâik Ahmed Mahmûd), Küveyt 1402/1982, II, 402; III, 138, 222; İbnü'l-Hümâm, *Fethü'l-kadir*, Beyrut, ts. (Dârü'l-fikr), V, 275; IX, 356; Süyûtî, *el-Eşbâh ve'n-nezâ'ir*, Beyrut 1983, s. 327; Hattâb, *Mevâhibü'l-celil*, Beyrut 1398, IV, 258; İbn Hacer el-Heytemî, *TuĶfetü'l-muĶtâc*, Kahire, ts. (Dârü ihyâi't-türâsi'l-Arabî), VI, 27, 304; IX, 271; Şîrbînî, *MuĶni'l-muĶtâc*, Beyrut, ts. (Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye), II, 333, 341; III, 563, 594; IV, 125; Buhûtî, *Keşşâfü'l-Ķunâ'*, I, 7; III, 154; IV, 77; a.mlf., *ŞerĶu Münthe'l-irâdât*, Beyrut, ts. (Âlemü'l-kütüb), III, 368, 640; Kalyûbî, *Hâşiye 'alâ şerĶi MinĶaci't-tâlibin*, Beyrut, ts. (Dârü'l-fikr), III, 69, 160; Hamevî, *Ķamzû 'uyûni'l-beşâ'ir*, Beyrut 1405/1985, IV, 5; Ali b. Ahmed el-Adevî,

Hâşiyetü'l-'Adevî 'alâ şerĶi MuĶtaşarı Halîl, Bulak 1308, VII, 78; Büceyrimî, *Hâşiyetü'l-Büceyrimî 'alâ şerĶi MenĶeci't-tullâb*, Kahire, ts. (Dârü'l-fikr), III, 272; IV, 203; İbn Âbidîn, *Reddü'l-muĶtâr* (Kahire), IV, 125, 501; V, 50, 51; VI, 445, 449; *Mecelle*, md.126, 127, 158, 159, 199, 211, 212, 371, 382, 1130, 1131, 1139, 1252; Ali Haydar, *Dürrerü'l-hüĶkâm*, İstanbul 1330, I, 228, 229, 332; SubĶi Mahmesânî, *en-Nazarîyyetü'l-'âmme li'l-mücebât ve'l-'uĶûd*, Beyrut 1948, I, 8-18; Bilmen, *Kamus*², VI, 9-11; Mustafa Ahmed ez-Zerkâ, *el-FıĶhü'l-İslâmî fi şevbihî'l-cedîd*, Dımaşk 1968, III, 114, 125, 231; Abdüsselâm Dâvûd Abbâdî, *el-Mülkiyye fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*, Amman 1974, I, 172-179; M. Ebû Zehre, *el-Mülkiyye ve nazarîyyetü'l-'akd fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*, Kahire 1977, s. 51-86; Ali el-Hafif, *AĶkâmü'l-mu'âmelâti's-şer'iyye*, [baskı yeri ve tarihi yok] (Dârü'l-fikri'l-Arabî), s. 25-35; Kemal OĶuzman, *Eşya Hukuku*, İstanbul 1982, s. 5-17; Fahri Demir, *İslam Hukukunda Mülkiyet Hakkı ve Servet DaĶılımı*, Ankara 1988, s. 16, 18, 25-50; Selâhattin Sulhi Tekinay, *BorĶlar Hukuku: Genel Hükümler* (haz. Sermet Akman v.dğr.), İstanbul 1993, s. 12; Bilal Aybakan, *İslam Hukukunda BorĶların İfasi*, İstanbul 1998, s. 21, 26, 50-51, 75; M. Âbid Câbirî, *Arap-İslam Kültürünün Akıl Yapısı* (trc. Burhan KoroĶlu v.dğr.), İstanbul 1999, s. 237-238, 244-245; Hasan Hacak, *İslam Hukukunun Klasik Kaynaklarında Hak Kavramının Analizi* (doktora tezi, 2000), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 165-187, 244 vd.; Mehmet Günay, *Kamu Malları*, İstanbul 2001; Seyyid Bey, "Mülk, Mal ve Bey'in Mahiyeti", *Dârülfunun Hukuk Fakültesi Mecmuası*, I/2, İstanbul 1332/1916, s. 131-141; Nihat Dalgın, "İslâm Hukukuna Göre Satım Sözleşmesi Açısından Mal Kavramı", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 11, Samsun 1999, s. 97-127; M. Plessner, "Mâl", *El²* (İng.), VI, 205; "Mâl", *Mv.F.*, XXXVI, 31-42.

HASAN HACAK

MALABAR

Hindistan'ın güneybatısındaki kıyı şeridinin adı.

Kuzeyde D'eli dağından güneyde Komorin Burnu'na kadar uzanan ve doğuda Batı Gatlar'la sınırlanan yaklaşık 550 kilometrelik bir kıyı şeridi kaynaklarda Malabar adıyla anılmaktadır. İngilizler'in XVII. yüzyılın sonlarında bölgeye hâkim olmasından itibaren Malabar daha çok bugünkü Kerala eyaletinin kuzey kısımları için kullanılmaya başlanmıştır. Bölgeye Malabar adıyla ilk defa Arap ve Fars denizcilerinin atıfta bulunduğu, kelimenin Dravid dilinde "dağ" anlamına gelen malai ile Farsça "ülke" anlamındaki bar veya Arapça berr kelimesinin birleştirilmesiyle ortaya çıkmış olabileceği ileri sürülmektedir. Bölgenin yerli halkın dilindeki adı ise Malayalam ve Keralam'dır. İslâm kaynaklarında

Malabar (Melibâr) isminin ilk defa muhtemelen İdrîsî'nin *Nüzhetü'l-MüstâĶ'* ile YâĶût'un *Mu'cemü'l-büldân'*ında kullanıldığı kaydedilmektedir. CoĶrafî yakınlığı dolayısıyla Araplar'ın İslâm öncesinde yoğun ticarî ilişkilerinin bulunduğu bölgeye müslümanlar hicretin hemen ardından gelmeye başladılar. Hindistan'da kendilerine has bir kültürel kimlik taşıyan Mapilla (Mopla) müslüman topluluğunun nüvesini oluşturan bu ilk yerleşimden sonra İslâmiyet yerli halk arasında yayılmaya başladı. Kuzey Hindistan'ın aksine hiçbir siyasî ve askerî gücün desteği ve etkisi olmadan gerçekleşen bu yayılmada en büyük etkenin bölgeye gelen müslümanların hayat tarzları olduğu söylenebilir. XIV. yüzyılın ilk yarısında Malabar topraklarını dolaşan İbn Battûta bölgenin hemen her yerleşim biriminde yerli müslümanların bulunduğunu, bazı şehirlerde birkaç bin civarında Arap ve Fars asıllı kişinin yaşadığını söyler. Muhtemelen bu dönemlerde ihtidâ ederek Arakkal adıyla bilinen bir hânedanlığı başlatan Kannanur hâkimi Ali Raca, aynı zamanda Malabar sınırlarındaki ilk bağımsız müslüman sultanlığının kurucusudur. XX. yüzyıla kadar devam eden bu hânedanlığın bazı üyeleri XVIII. yüzyılda İngilizler'e karşı Osmanlılar'dan destek aramışlar, ancak Osmanlılar o sırada Rusya ile savaş halinde oldukları için onlara destek verememişlerdir.

XVI. yüzyıldan itibaren Portekizliler'in bölgeye gelmesiyle birlikte Malabar bölgesinin refah ve istikrarı hızla bozuldu. Bu arada Portekiz hâkimiyetiyle yoğunlaşan misyoner faaliyetleri ve hıristiyanlaştırma gayretleri Malabar müslümanlarını zaman zaman güç durumda bıraktı. XVII. yüzyılın ikinci yarısında bölgenin hâkimiyeti Hollandalılar'a geçti. Ardından İngiliz ve Fransızlar da buraya yerleşmeye başladılar. Bu rekabetten galip çıkan İngilizler bölgeyi hâkimiyetleri altına aldılar. İngilizler'e karşı en güçlü direniş, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında bir dönem Malabar'a da hâkim olan komşu Meysûr Sultanı Haydar Ali Han ve oğlu Tîpû Sultan tarafından gerçekleştirildi. İngilizler'e karşı direnişlerinde Osmanlılar'dan destek arayan Meysûr sultanının teşebbüsleri, Osmanlılar bu dönemde Rusya ve Fransa'ya karşı İngilizler'in desteğine ihtiyaç duyduğu için sonuçsuz kaldı. 1792'den itibaren Güney Hindistan'a da hâkim olan İngilizler'in uyguladığı politikalar Malabar müslümanlarının siyasî, ekonomik, sosyal ve

MALABAR

kültürel alanlarda diğer topluluklardan daha geri kalmasına yol açtı. Malabar müslümanları bunun da etkisiyle I. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan Hindistan Hilâfet Hareketi'ne büyük destek verdiler. Osmanlılar'a karşı ilgi ve sempatinin arttığı bu dönemde İngiliz hâkimiyetine karşı direniş eylemleri düzenlendi. İngilizler, 1921'de Mappilla müslümanlarının başlattığı silâhlı ayaklanmayı 5-10.000 arasında müslümanı öldürerek bastırabildiler. Direnişin ardından Malabar müslümanları uzun süre siyasi faaliyetlerde bulunamadılar. İngilizler 1947'de Hindistan'dan çekilirken bölge yeni kurulan Hindistan Devleti'nin sınırları içinde bıraktı. Malabar müslümanlarının yaşadığı ümitsizlik binlerce kişinin Pakistan'a göç etmesine sebep oldu.

1956'da Kerala eyaleti oluşturulurken Malabar toprakları Calicut, Palghat ve Kannanur idarî bölgelerine ayrılarak bu eyaletin sınırları içine dahil edildi. 1969'da Mallappuram, 1980'de Wayanad ve 1990'larda Kasargode idarî bölgeleri oluşturuldu. Böylece eski Malabar toprakları altı idarî bölgeye ayrılmış oldu. Malabar'ın en önemli şehri olan Calicut'un adı yakın tarihlerde Kozhikode olarak değiştirildi. Eyaletin en önemli limanı ise Koçin'dir. 2001 rakamlarına göre 31.838.000 olarak tesbit edilen Kerala nüfusunun yüzde 24'ünü müslümanlar oluşturmaktadır. Bölgede Katolikler'den başka Aziz Thomas, Süryânî ve Keldânî Hıristiyanları da bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, *Nâme Defteri*, nr. 9, s. 80-81, 99, 169; S. Muhammad Nainar, *Arab Geographers' Knowledge of Southern India*, Madras 1942, s. 19; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, IV/2, s. 156-157; Aziz Ahmad, *Studies in Islamic Culture in the Indian Environment*, Oxford 1964, s. 129; Ashin Das Gupta, *Malabar in Asian Trade 1740-1800*, Cambridge 1967; R. E. Miller, *Mappila Muslims of Kerala*, Madras 1976, s. 18-20, 39-147; F. S. Dale, *Islamic Society on the South Asian Frontier: The Mappilas of Malabar 1498-1922*, Oxford 1980; Azmi Özcan, *Pan-Islamizm: Osmanlı Devleti Hindistan Müslümanları ve İngiltere (1877-1924)*, Ankara 1997, s. 17-18; S. Sulaiman Nadvi, "The Muslim Colonies in India Before the Muslim Conquests", *IC*, VIII (1934), s. 478-487; Y. Friedmann, "Qışşat Shakarwatî Farmâd, A Tradition Concerning the Introduction of İslâm to Malabar", *JOS*, V (1975), s. 233-235; Abdülazîz el-Minkâdî, "Târîhu zuhûri'l-İslâm fi sâhîli Melîbâr min hilâli mahtûtin: Tuht-fetû'l-mücâhidîn fi ba'zi aĥbârî'l-Burtûġaliyyîn", *el-Veşîka*, IX/17, Bahreyn 1990, s. 160-171; T. H., "Malabar", *İA*, VII, 218-219; A. D. W. Forbes, "Malabar", *EJ²* (İng.), VI, 206-207.

AZMİ ÖZCAN

MALAGA

(bk. MÂLEKA).

MALAKA

Malezya'da eyalet merkezi şehir.

Malaka Malay yarımadasının güneybatı sahilinde, başşehir Kuala Lumpur'dan Singapur yönünde güneydoğuya giden anayolun orta kesimlerinde ve adını aldığı Malaka nehrinin ağzında bulunmaktadır. Batı dillerinde Malacca şeklinde yazılan ismin aslı Melaka'dır; Malayca'da "mahfuz sığınak" anlamına gelen bu ismin, fırtınalarda küçük gemi ve kayıkların nehrin içlerine kadar sokulup sığınabilmelerinden dolayı verilmiş olması muhtemeldir. Malay yarımadasını Sumatra adasından ayıran boğaz da üzerine kurulan Malaka'nın büyümesinden sonra aynı adla tanınmıştır.

Malaka 1390'lı yılların ortalarında, daha önce Sumatra'daki Palembang'dan kaçarak birkaç yıl Singapur'da hüküm süren ve ardından oradan da ayrılmak zorunda kalan Srivicaya kraliyet ailesine mensup Prens Parameşvara tarafından bir liman şehri olarak kurulmuştur. Prens Parameşvara, boğazın en dar kısmına rastlayan ve ağzında yer aldığı nehir vasıtasıyla yarımada'nın iç kesimleriyle de bağlantısı bulunan bu liman sayesinde kısa zamanda güçlenmiş, burada sonraları Malaka Sultanlığı denilen küçük bir devlet kurmuştur (bk. MALEZYA). Bu devlet varlığını, Çin-Hindistan-Batı deniz ticaretinin bölgedeki işlek limanı haline gelen Malaka'ya borçlu olduğu için yöneticileri şehrin imarına, özellikle liman tesislerinin mükemmelleştirilmesine büyük önem verdiler; geniş antrepolar, hırsızlık ve yangınlara karşı yer altı ambarları inşa ettirdiler. Ayrıca şehirdeki yabancı tüccarların ve mallarının korunmasına yönelik çeşitli güvenlik tedbirleri aldılar. Tüccarlar lehine yapılan hukukî düzenlemeler, rüşvet ve hilekârlığa karşı getirilen cezaî müeyyideler yabancı tüccarları limana çekmeye başladı. Öte yandan Malaka karşılıklı güney ve kuzey muson rüzgârlarının bulunduğu bir kavşak üzerinde kurulduğu için Hindistan ve Batı'dan gelen gemiler mart-ocak, Çin'den ve doğudaki adalardan gelenler kasım-mart ayları arasında buraya ulaşıyor ve rüzgârın durumuna göre mecburen belirli bir süre limanda kalıyordu. Böylece

Malaka çok kısa bir sürede dünya ticaret merkezlerinden biri oldu ve buna paralel biçimde siyasi itibarı arttı. Kurulmasından birkaç yıl sonra henüz 1403 yılında bir Çin heyetinin ziyarete gelmesi ve 1407'de Çin donanmasının limana uğraması kazandığı itibarın bir göstergesidir.

Malaka kurulduğu ilk yıllarda, âniden artan zenginliğine ve siyasi itibarına rağmen 2000 nüfuslu küçük bir yerleşim merkeziydi. Fakat daha sonra yarımada'nın diğer kesimlerinden ve Sumatra'dan gelen göçmenlerle, ayrıca Hint ve Çin asıllı yabancı tüccarlarla nüfusu hızlı bir şekilde artarak XV. yüzyılın ortalarında 40-50.000'i buldu; XVI. yüzyılın başlarında 100.000'e ulaştığı zannedilmektedir. Batı kaynakları bu sayıyı 100.000 civarında gösterirken Malay kaynakları 190.000'e kadar yükseltirler. 1510 yılında bölgeyi ziyaret eden Portekizli seyyah Tome Pires, Malaka'nın 10.000 hâneli büyük bir şehir olduğunu, caddelerinde seksen dört çeşit dil konuşulduğunu ve şehirde 4000 civarında yabancı tüccarın ikamet ettiğini, Malaka nehri boyunca geniş bir ticaret mahallinin, özellikle güney sahillerinde milliyetlerine göre ayrı ayrı oturan halkın evlerinin ve Bertan tepesinde -Prens Parameşvara'nın yaptırdığı saray dahil- büyüleyici binaların bulunduğunu belirtir. Ona göre Malaka, yaklaşık 2,4 milyon "cruzado" (haç biçiminde Portekiz altını) değerinde ticaret hacmine sahip, dünyada eşine rastlanmayan önemli bir ticaret merkeziydi. Avrupa'nın o dönemde en zengin ticaret merkezlerinden biri sayılan Sevilla'nın ise XVI. yüzyılın sonunda ancak 4 milyon cruzadoya ulaşan bir ticaret hacmine sahip olduğu bilinmektedir. Aynı döneme ait Portekiz kaynaklarına göre şehirdeki savaşçı sayısı da 4000 civarındaydı ve çevredeki güçlerle birlikte 100.000'e ulaşıyordu. En kuvvetli ihtimalle ikinci hükümdar Megat İskender Şah'tan (1414-1423) itibaren İslâmiyet'i benimseyen Malaka sarayı, özellikle XV. yüzyılın ikinci yarısında davet ettiği yabancı âlimler vasıtasıyla Malaka'yı İslâm din ve kültürünün bölgedeki merkezi haline getirdi. Böylece İslâmiyet'in çevre adalara, Filipinler'in güneyine, Borneo ve Cava'ya yayılması hızlandırıldı.

XVI. yüzyılın başlarından itibaren Portekizli sömürgecilerin dikkatini çeken Malaka 10 Ağustos 1511 tarihinde Alfonso de Albuquerque tarafından ele geçirildi ve yağmalanarak camileri, hânedan mezarları ve diğer kâgir binaları taşları kale yapımında kullanılmak üzere yıkıldı. Por-